

Dynamiske effekter af dagtilbud og ældrepleje

Velfærdsydelse har store dynamiske effekter ifølge danskerne

En ny rundspørge af FOA/Epinion tegner et billede af, at forringelser i dagtilbud/ældrepleje får forældre og de pårørende til at arbejde mindre. De samlede effekter afhænger af, hvor længe forældre/pårørende er blevet påvirket. Hvis de er blevet påvirket i hele året, har forringelser i dagtilbud sænket arbejdsudbuddet med 5.000 personer, mens forringelser i ældrepleje har sænket arbejdsudbuddet med godt 2.000 personer.

af analytiker **Sune Caspersen**
og senioranalytiker **Jon Nielsen**

18. december 2018

Analysens hovedkonklusioner

- Finansministeriet regner ikke med dynamiske effekter af velfærdsydelser ud fra et argument om, at disse kan gå begge veje og formentlig er små.
- Ifølge en ny rundspørge af FOA og Epinion er der en betydelig andel af forældre og pårørende til modtagere af ældrepleje, som vil arbejde mindre, hvis dagtilbud eller ældrepleje forringes. I rundspørgen er disse andele faktisk større end andelen af beskæftigede, der vil arbejde mere, hvis skatten sættes ned.
- FOA/Epinion har også spurgt til, om forældre og pårørende til ældre faktisk har sænket deres arbejdstid på grund af forringelser. Survey-resultaterne svarer ifølge AE's beregninger til, at forringelser i dagtilbud og ældrepleje har sænket arbejdsudbuddet i Danmark med 5.000 hhv. 2.000 personer, hvis forringelserne har påvirket forældre/pårørende i hele året. Det svarer tentativt til et tabt skatteprovenu på hhv. 1 og ½ mia. kr.
- Desuden svarer survey-resultaterne ifølge AE's beregninger til, at arbejdsudbuddet er blevet sænket med hhv. 500 og 200 personer, hvis forældre/pårørende kun er blevet påvirket en måned.

Kontakt

Senioranalytiker
Jon Nielsen
Tlf. 33 55 77 14
Mobil 40 54 18 80
jn@ae.dk

Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Indledning

Notatet er udarbejdet af AE for FOA på baggrund af FOA/Epinions rundspørge om arbejdstidseffekter af skatteenedsættelser og velfærdsydelse. Notatet illustrerer effekterne på danskernes arbejdstid, hvis velfærden i dagtilbud og ældrepleje forringes – de såkaldte dynamiske effekter.

Når Finansministeriet regner på skattelettelse, er det standardpraksis at indregne dynamiske effekter på danskernes arbejdstid. Beregningen af de dynamiske effekter er bl.a. baseret på en analyse af survey-svar og registerdata i Pedersen og Smith (1996)¹, hvor analyseresultaterne valideres ved at holde dem op imod fordelingen af survey-svar. Der ligger dog også andre analyser til grund for den nuværende skatteelasticitet.

Når Finansministeriet vurderer effekterne for de offentlige kasser af at spare på børnepasning eller ældrepleje, så indregner de derimod ikke, at besparelserne kan påvirke forældre og pårørendes arbejdstid. Det giver en oplagt skævhed i beregningerne, som kan have betydning for de politiske prioriteringer. Finansministeriet har argumenteret for, at det er usikkert, om velfærdsforringelse fører til højere eller lavere arbejdsudbud. Finansministeriet har desuden fremført, at de dynamiske effekter af marginale velfærdsændringer formentlig var små, fordi den offentlige sektor er stor i Danmark.²

Resultaterne fra FOA/Epinions nye rundspørge antyder imidlertid, at effekterne af dårligere offentlig service på børne- og ældreområdet er negative og faktisk kan måle sig med effekterne af skattelettelse.

Dagtilbud og ældrepleje har stor effekt på arbejdstiden ifølge danskerne selv

Pedersen og Smith (1996) spørger et udsnit af danskerne, om de vil arbejde mere, mindre eller uændret, hvis deres trækprocent blev sænket. FOA/Epinion har spurgt forældre til børn i dagtilbud, om de vil arbejde mere, mindre eller uændret, hvis dagtilbuddet forringes. Desuden har FOA/Epinion spurgt pårørende til modtagere af ældrepleje, om de vil arbejde mere, mindre eller uændret, hvis ældreplejen forringes.

Overordnet indikerer den nye rundspørge, at effekterne af forringelse i den offentlige service er i samme størrelsesorden som effekterne af skatteændringer i Pedersen og Smiths rundspørge. Det fremgår af tabel 1. Hvor 28,5 pct. af de adspurgte i 1996 svarede, at de ville arbejde mere, hvis skatten blev sænket, så svarer 37,8 pct. hhv. 23,0 pct. af de adspurgte forældre og pårørende, at de vil arbejde mindre, hvis dagtilbud eller ældrepleje forringes.

Samtidig tyder svarene i den nye rundspørge på, at timeeffekten af skattelettelse er mindre i dag, end den var i 1996.

¹ P.J. Pedersen & N. Smith (1996): 'Indkomstskatter og arbejdsudbud', Nationaløkonomisk Tidsskrift 134.

² Finansministeriet (2018): 'Regneprincipper og modelanvendelse – dynamiske effekter af offentligt forbrug og offentlige investeringer', fm.dk.

Tabel 1. Selvrapporteret forventet ændring i arbejdsudbud

Pct.	Arbejde mere	Arbejde mindre	Ingen ændring
Sænke trækprocent (Pedersen og Smith, 1996)	28,5	19,6	51,9
Sænke trækprocent (FOA/Epinion)	12,7	8,6	78,7
Foringelser i barns dagtilbud (FOA/Epinion)	6,7	37,8	56,7
Foringelser i pårørendes ældrepleje (FOA/Epinion)	4,6	23,0	71,3

Anm: Svarprocenter fra FOA/Epinion er taget i procent af svartotalen ekskl. personer, der svarer "Ved ikke".

Kilde: AE på baggrund af Pedersen og Smith (1995) og FOA/Epinion.

FOA/Epinion har også spurgt til, hvorvidt forringelser i dagtilbud og ældrepleje faktisk har fået forældre og pårørende til at nedsætte deres arbejdstid. De, som har svaret, at de har nedsat deres arbejdstid, er desuden blevet spurgt til, hvor mange timer de har reduceret arbejdstiden med. I modsætning til spørgsmålene i Pedersen og Smith (1996) har disse spørgsmål den fordel, at de går på *faktiske* adfærdsændringer – og ikke reaktioner på hypotetiske politiktiltag. Disse svar giver givetvis et bedre billede af den faktiske adfærd. Derudover har de adspurgte forholdt sig til, hvor mange timer på en uge de har nedsat arbejdstiden. Til gengæld er det ikke klart fra svarene, om de adspurgte kun har ændret deres arbejdstid i en enkelt uge, eller om de har gjort det systematisk.

Ud fra disse svar har vi foretaget en illustrativ beregning af arbejdsudbudseffekterne for forældre af forringelser i dagtilbud. Beregningsmetoden er beskrevet i boks 1. Hvis de adspurgte er blevet påvirket i sammenlagt én måned om året, så er arbejdsudbuddet blevet sænket med ca. 460 personer. Hvis påvirkningen har stået på over hele året, så er arbejdsudbuddet blevet sænket med ca. 4.700 personer. Det svarer tentativt til et tab af skatteindtægter på ca. 1 mia. kr.

Tabel 2. Dynamiske effekter af dagtilbudsforringelse skønnet ud fra survey-svar

	Varighed af påvirkning		
	1 uge	1 måned	Hele året
Tab af arbejdsudbud (fuldtidspersoner)	110	460	4.680
Tab af skatteindtægter (mio. kr., 2017-priser)	20	100	1.030

Anm: Virkningen på helårsbasis er opregnet på baggrund af en gennemsnitlig faktisk arbejdstid, der tager højde for ferie og sygdom. Virkninger på arbejdsudbud er afrundet til nærmeste 10 personer. Virkninger på skatteindtægter er afrundet til nærmeste 10 mio. kr.

Kilde: AE på baggrund af FOA/Epinion og Danmarks Statistik.

Som tommelfingerregel vil en enkelt lukkedag for samtlige dagtilbud sænke småbørnsforældres arbejdsudbud med omkring 900 fuldtidspersoner og påføre et tab af skatteindtægter på ca. 200 mio. kr.

Tilsvarende har vi i tabel 2 beregnet de arbejdsudbudseffekter af forringelser i ældrepleje, som følger af FOA/Epinions rundspørge. Forringelser i ældreplejen har sænket arbejdsudbuddet med ca. 200 personer, hvis de adspurgte er blevet påvirket i sammenlagt én måned om året. Hvis påvirkningen har stået på over hele året, så har forringelser i ældreplejen sænket arbejdsudbuddet med ca. 2.100 personer, svarende til et tabt provenu i størrelsesordenen ½ mia. kr.

Tabel 2. Dynamiske effekter af ældreplejeforringelse skønnet ud fra survey-svar

	Varighed af påvirkning		
	1 uge	1 måned	Hele året
Tab af arbejdsudbud (fuldtidspersoner)	50	210	2.150
Tab af skatteindtægter (mio. kr., 2017-priser)	10	50	470

Anm: Virkningen på helårsbasis er opregnet på baggrund af en gennemsnitlig faktisk arbejdstid, der tager højde for ferie og sygdom. Virkninger på arbejdsudbud er afrundet til nærmeste 10 personer. Virkninger på skatteindtægter er afrundet til nærmeste 10 mio. kr.

Kilde: AE på baggrund af FOA/Epinion og Danmarks Statistik.

Boks 1. Sådan har vi omregnet survey-svar til timeeffekter

Vi har beregnet grundpopulationer for tabel 2 og 3 ved at gange andelen af småbørnsforældre og ældrepleje-pårørende i rundspørgens stikprøve op med antallet af beskæftigede 25-64-årige i Danmark. For småbørnsforældre svarer denne grundpopulation omtrent til RAS-registrets tal for beskæftigede småbørnsforældre. Vi har beregnet, hvor mange danskere der går ned i tid pga. forringelser i dagtilbud/ældrepleje, ved at gange grundpopulationerne med andelen af respondenter, der svarer "Ja" til, at de har været nødt til at gå ned i tid pga. forringelser i barnets dagtilbud eller den ældre pårørendes ældrepleje. Det gennemsnitlige timeantal, som disse respondenter har sænket deres arbejdstid med, beregnes ud fra svarene på spørgsmålet om, hvor mange ugentlige timer de har sænket deres arbejdstid.

Omregningen fra timeeffekter til tabte skatteindtægter er baseret på en til lejligheden konstrueret tommelfingerregel. Skatteværdien af en fuldtidsperson afhænger af, hvem der berøres, dvs. af det konkrete skattetiltag. Skatteværdien af en fuldtidsperson er fx ca. 200.000 kr., hvis personfradraget øges, men ca. 380.000 kr., hvis topskattesatsen sænkes (jf. Skattekonomisk Redegørelse 2017). Her har vi skønsmæssigt anvendt en skatteværdi på 220.000 kr. pr. fuldtidsperson.